

การติดตามและประเมินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

Monitoring and Evaluation of Area-Based Education Management Project of
Mathayom Suksa 1 in Sisaket Primary Educational Service Area Zone 3

ธัญวรัตน์ ปานขาว¹

สมนึก ภัททิยธนี²

วิไล จุมปาแฝด³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามจุดประสงค์ของโครงการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2555 โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 288 คน จากโรงเรียน 6 โรง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 ผู้ดำเนินงาน จำนวน 18 คน กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนจำนวน 90 คน กลุ่มที่ 3 ผู้รับบริการ จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้ดำเนินงาน รวม 64 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้สนับสนุน รวม 50 ข้อ ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับผู้รับบริการ รวม 54 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .31-.94 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .96 ถึง .98 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์ ผู้ดำเนินงาน จำนวน 8 ข้อ ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์ผู้สนับสนุน จำนวน 6 ข้อ ฉบับที่ 3 สัมภาษณ์ ผู้รับบริการ จำนวน 7 ข้อ แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติ ของนักเรียนจำนวน 1 ฉบับ 8 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน

1.1 ผู้ดำเนินงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนมีการวางแผนโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีรายได้ระหว่างเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนมีการวางแผนโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ผู้รับบริการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนมีการวางแผนโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการปฏิบัติงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.1 ปัญหาและอุปสรรค ที่พบได้แก่ ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างถิ่นหรือต่างจังหวัด นักเรียนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง นักเรียนขาดคนดูแล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย การวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนไม่ต่อเนื่อง งบประมาณที่สนับสนุนไม่เพียงพอ

2.2 ข้อเสนอแนะของโครงการได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานตามโครงการให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์ของโครงการควรมีการจัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการตรงกัน และขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของนักเรียนตามโครงการไปพร้อมๆ กันทุกฝ่าย โรงเรียนและหน่วยงานหรือหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เกี่ยวกับการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากรในการดำเนินงานโครงการ ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญและจริงจังกับการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการมากกว่านี้ และควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามปฏิทินอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การติดตาม, การประเมินโครงการ, การบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานของ

Abstract

The purpose of this project were to evaluate the operation, problems and obstacle to the operation according to the project purposes in the annual academic year 2012, To evaluate this task using Tyler's evaluation form. The sample consisted of 288 people from 6 schools to involving the Area-Based Education Management of Mathayom Suksa 1 in The Office of Sisaket Primary Educational Service Area Zone 3. The manger of 18, the backer of 90 and the user of 180. The Instruments used for collecting data consisting of questionnaires, interviews, observations and student's evaluation form. The Questionnaires were 5-rating-scales, There were 3 sets, Questionnaire 1 were 64 items for The manager. Questionnaire 2 were 50 items for the backer. Questionnaire 3 were 54 items for the user with discriminating powers (r_{xy}) ranging .31-.94 and a reliability of .96-.98. The Interviews were structured-interview forms, There were 3 sets, Interviews 1 were 8 items for The manager. Interviews 2 were 6 items for The backer. Interviews 3 were 7 items for The user. The structured-observation forms, There were 20 items. The Students's Evaluation of job form, There were 8 items. The Statistics are used Percentage, Means and Standard Deviation.

The results of the study were as follows;

1. Results of Evaluation of Area-Based Education Management.

1.1The manager have planning to developed for confiscate, the Parents participated in the project at high level. Students have skill on the job at high level. Students can earn during study at moderation level.

1.2The backer have planning to developed for confiscate at moderation level.

1.3The user have planning to developed for confiscate at high level. Students can earn from this project at moderation level.

2. Problems, obstacles, and recommendations

2.1The problems and obstacles found included: The Parents work in another province, Students don't living with the parents, Committee on Basic Education and Parents do not understand their roles, Coordination

between the community and related organizations are low level, Joint planning between Committee on Basic Education and Parents is not continued, Budget support is not sufficient.

2.2 Recommendations about the project included: Supporting budgets for operation according to the project should be increased for the schools which participated to the project in order to underlie or to organize according to the project purposes. Meeting should be held regularly to find out the model and method for administrators and people involved to understand the same thing. Schools and departments or related organizations should have a record deal together (MOU) regarding the support resources. Personnel in project implementation. The administrators and responsible person at the Area-Based Education Management should give more importance and more earnestly to the project than the current. There should be continuous follow-up and evaluation.

Keywords : Monitoring, Evaluation, Area-Based Education Management Project

บทนำ

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทยยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากล ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ กระจายโอกาสทางการศึกษา จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียนและสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษาเร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิต สอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม การบริหารโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน การบริหารจัดการศึกษาจะให้ความสำคัญกับพื้นที่ พื้นที่คือศูนย์ของการพัฒนาจะมีการกระจายอำนาจและเกิดการทำงานร่วมกัน ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดบูรณาการใน

การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ 2555 เพื่อขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดความเป็นเอกภาพในการพัฒนาและหลากหลายในการปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์ 2555 กล่าวว่าภายใต้กรอบเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2555 - 2558) กระทรวงศึกษาธิการจะพัฒนา 5 ศักยภาพของพื้นที่ ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ให้สามารถแข่งขันได้ใน 5 ภูมิภาคหลักของโลกของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน และพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่รับผิดชอบดูแลนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถเข้าสู่การเปิดเสรีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยกระทรวงศึกษาธิการจะปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ ให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (Area-based) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554 : 1-11)

การประเมินโครงการมีประโยชน์หลายประการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ซึ่งไม่เพียงแต่ให้เห็นผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตามที่คาดการณ์ล่วงหน้าไว้เท่านั้นแต่ยังชี้ให้เห็นผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคล และชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การประเมินโครงการมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ให้การบริหารดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องหลีกเลี่ยงและขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น ขยายหรือปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับความต้องการของบริบทหรืออาจจะระงับโครงการถ้าจำเป็น ดังที่นักศึกษาและนักประเมินได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้หลายท่าน เช่น ยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 : 93 - 95) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการช่วยให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นลำดับความสำคัญแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถทราบได้ว่าโครงการใด มีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ได้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ และช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไปสอดคล้องกับสมคิด พรหมจ้อย (2552 : 30) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ช่วยให้ข้อมูล

เกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่า จะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพ ของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไรและเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตามจุดประสงค์ของโครงการ โดยใช้แนวทางของไทเลอร์ (Tyler) เป็นรูปแบบในการประเมิน เพื่อประกอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนี้ ซึ่งจะทำให้ทราบข้อดี ข้อเสียและประสิทธิภาพของการประเมินได้เป็นอย่างดี และผลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการวางแผน พิจารณาปรับปรุง แก้ไขและขยายผลโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. โรงเรียนมีการวางแผนโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.1 ด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน
- 1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้งานอาชีพ
- 1.3 ด้านโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมพื้นฐานสำหรับการดำเนินงานโครงการ
- 1.4 ด้านการสร้างเครือข่ายในชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
- 1.5 ด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาอย่างครอบคลุม
- 1.6 ด้านการจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพและสามารถสร้างรายได้จากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน ในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ด้านนักเรียนมีทักษะการปฏิบัติในเรื่องงานอาชีพ
- 2.2 ด้านนักเรียนสามารถสร้างรายได้จากการร่วมกิจกรรมระหว่างเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลจากการประเมินโครงการไปใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงโครงการให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นสารสนเทศของหน่วยงานที่สนับสนุนในด้านงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปเป็นแนวทาง ในการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน จัดสรรงบประมาณและปรับปรุงพัฒนาโครงการในด้านอื่น ๆ ต่อไป

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ประชากรได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 2,608 คน จากโรงเรียน 24 โรง ประกอบด้วย

1.1.1 คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานของโรงเรียนที่มีการดำเนินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 72 คน ดังนี้

1.1.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 24 คน

1.1.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 24 คน

1.1.1.3 ครูวิชาการ จำนวน 24 คน

1.1.2 ฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีการดำเนินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 668 คน ดังนี้

1.1.2.1 ครูที่ไม่ใช่กรรมการ จำนวน 380 คน

1.1.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 288 คน

1.1.3 ฝ่ายผู้รับบริการ ของโรงเรียนที่มีการดำเนินการโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 180 ดังนี้

1.1.3.1 นักเรียน จำนวน 90 คน

1.1.3.2 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 90 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 288 คน จากโรงเรียน 6 โรง โดยแยกเป็น ขนาดใหญ่ 3 โรง ขนาดกลาง 3 โรง ประกอบด้วย

1.2.1 คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานของโรงเรียนที่มีการดำเนินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 18 คน ดังนี้

1.2.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน

1.2.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 6 คน

1.2.1.3 ครูวิชาการ จำนวน 6 คน

1.2.2 ฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีการดำเนินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 90 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 6 โรงเรียน ดังนี้

1.2.2.1 ครูที่ไม่ใช่กรรมการ จำนวน 60 คน

1.2.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน

1.2.3 ฝ่ายผู้รับบริการ ของโรงเรียนที่มีการดำเนินการโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 180 คน ดังนี้

1.2.3.1 นักเรียน จำนวน 90 คน

1.2.3.2 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับฝ่ายดำเนินงาน เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือความเป็นจริง ผลการดำเนินการและปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานจำนวน 64 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับฝ่ายสนับสนุน เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลการดำเนินการและปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับฝ่ายรับบริการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลการดำเนินการและปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน จำนวน 54 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ

3. แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ

4. แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอรับหนังสือราชการจากงานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียน และนักเรียน ผู้วิจัยนำแบบประเมินให้กับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน แล้วนัดหมายวัน เวลาที่จะเก็บข้อมูล เมื่อครบกำหนดนัดหมายผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง

2.2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยขอความร่วมมือและประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนัดหมายวัน เวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง

2.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอความร่วมมือและประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นัดหมายวันเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง

2.4 แบบวัดทักษะปฏิบัติงานนักเรียน ผู้วิจัยขอความร่วมมือและประสานงานไปยังโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อนัดหมายวันเวลาที่ประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน

2.5 แบบสังเกต แบบมีโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโรงเรียนที่ประเมิน โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตและวิเคราะห์เอกสาร หลักฐานจากโรงเรียนที่ทำการประเมินด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

จากการประเมินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เมื่อพิจารณาตามจุดประสงค์และตัวบ่งชี้ ผลการวิจัยสรุปดังนี้

จุดประสงค์ที่ 1 โรงเรียนมีการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นฐาน ตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้ดำเนินงาน ผู้สนับสนุนและผู้รับบริการ ประกอบด้วย 6 ด้าน ด้านที่ 1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน

ด้านที่ 2 โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้งานอาชีพ ด้านที่ 3 โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมพื้นฐานสำหรับการดำเนินงานโครงการ ด้านที่ 4 โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ด้านที่ 5 โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาอย่างครอบคลุม ด้านที่ 6 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานตามลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ผู้สนับสนุนและผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลาง บรรลุจุดประสงค์ข้อที่ 1 ของโครงการ

จุดประสงค์ที่ 2 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพและสามารถสร้างรายได้จากกิจกรรมระหว่างเรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ด้านที่ 7 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติในเรื่องงานอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพและสามารถสร้างรายได้จากกิจกรรมระหว่างเรียน ตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และผู้วิจัยอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 8 นักเรียนสามารถสร้างรายได้จากการร่วมกิจกรรมระหว่างเรียน ผู้ดำเนินงานและผู้รับบริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง บรรลุจุดประสงค์ข้อที่ 2 ของโครงการ

ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ

ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินการ ผู้สนับสนุนและผู้รับบริการมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันดังนี้ ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างถิ่น หรือต่างจังหวัด นักเรียนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครองนักเรียนขาดคนดูแล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย การวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนไม่ต่อเนื่องงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอ ขาดการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนมีกิจกรรมอื่น ๆ มากทำให้มีผลต่อการปฏิบัติงานโครงการ การจัดหาตลาดจำหน่ายสินค้าอยู่ในวงจำกัด การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลผลิตของโครงการยังไม่กว้าง ชุมชนยังมีส่วนร่วมในกระบวนการของโครงการน้อยไม่ต่อเนื่อง การจัดเวทีวิชาการหรือการจัดนิทรรศการมีน้อยครั้ง ข้อเสนอแนะของโครงการได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานตามโครงการให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์ของโครงการ ควรมีการจัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักและเข้าใจจุดประสงค์ของการดำเนินโครงการตรงกัน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันของคณะครูในโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของนักเรียนตามโครงการไปพร้อมๆ กันทุกฝ่าย ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการทำโครงการให้มากยิ่งขึ้น มีการกำกับ ดูแลร่วมกันในทุกขั้นตอน โรงเรียนและหน่วยงานหรือหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการทำงานบันทึกข้อตกลงร่วมกันว่าด้วยการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากรในการดำเนินงานโครงการ ผู้บริหารและ

ผู้รับผิดชอบโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความสำคัญและจริงจังกับการกำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการมากกว่านี้ และควรมีการ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามปฏิทินอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง

จากการสังเกตของผู้วิจัย ข้อสังเกตที่ค้นพบที่เด่น คือ การสังเกตสภาพโดยรวมของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเกี่ยวกับ งานอาชีพ และมีการกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานได้สัมพันธ์กับลักษณะของงาน การสังเกตสภาพ โดยรวมของครูผู้รับผิดชอบโครงการอยู่ในระดับมาก ครูผู้รับผิดชอบโครงการให้การเอาใจใส่ดูแลการ ดำเนินงานของนักเรียนในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด การสังเกตสภาพโดยรวมของนักเรียนอยู่ในระดับ มาก นักเรียนสามารถปฏิบัติงานในรูปของกระบวนการกลุ่มหรือทีมและปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอน การ สังเกตสภาพโดยรวมของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โรงเรียนจัดอำนวยความสะดวกและบริการนักเรียน เช่น ห้องน้ำห้องส้วม น้ำดื่ม ฯลฯ และจัดสภาพแวดล้อมมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอย่างหลากหลาย ส่วนจุดด้อยคือโรงเรียนมีอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมหรือพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำโครงการไม่เพียงพอ ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการของนักเรียนและรายงานต่อ คณะกรรมการไม่ต่อเนื่อง ส่วนนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและการเก็บดูแลรักษา อุปกรณ์เมื่อใช้งานเสร็จแล้ว

อภิปรายผล

การประเมินโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายผล ดังนี้

1. จุดประสงค์ที่ 1 โรงเรียนมีการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ตาม ลักษณะบริบทพื้นที่ของตนและเกิดการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูวิชาการ ครูที่ไม่ใช่กรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ยกเว้นนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับกลาง ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากทางโรงเรียนได้ใช้แนวทางการ บริหารหรือกลยุทธ์ทางการบริหารที่เชื่อว่าจะนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพซึ่งจะต้องใช้หลักการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูมีการพัฒนาทักษะการ ปฏิบัติงาน กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นครูมืออาชีพ สามารถนำกระบวนการวิจัย และองค์ความรู้ใหม่ๆ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และมีความสามารถในการปรับเปลี่ยน กระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนมีความเข้าใจในบทบาทของการมี

ส่วนร่วมในการบริหารโครงการและจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนถือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาโดยตรง มีอำนาจที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจและร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการ จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารและจัดการศึกษาได้ด้วยตนเองในการจัดการศึกษา และมีโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการ ทำให้มีอิสระมีความคล่องตัวในการบริหาร ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานที่กำหนด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเมธี ดิสวส์ดี (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า กลยุทธ์พื้นฐานในการนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียนในรูปแบบใหม่ที่จะเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก ที่ให้โรงเรียนมีอำนาจในการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ บุคลากร การเงิน และการบริหารทั่วไป การให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน จะทำให้เกิดความเข้าใจและความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในรูปแบบใหม่การประชาสัมพันธ์จะทำให้ทราบถึงบทบาทและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนความสัมพันธ์กับโรงเรียนซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความชัดเจนและทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชี้แจงกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนให้รู้และเข้าใจโดยทั่วกัน

3) การจัดการฝึกอบรมหรือสัมมนาในคณะกรรมการจากทุกฝ่ายที่ร่วมกันดำเนินงานทั้งโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในภาระงานที่สำคัญของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งภาวะผู้นำ พร้อมทั้งจัดให้มีคู่มือชี้แจงการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษา รายงานผลปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าใจการทำงานของโรงเรียน

4) การสนับสนุนให้ครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนให้ครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด และควรอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่คณะกรรมการสถานศึกษาตามที่ร้องขอ รวมทั้งแผนการทำงาน/กิจกรรมการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษาให้ชัดเจน และปฏิบัติตามแผนที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่พอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

5) จัดให้มีเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษา จัดให้มีเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเกิดขึ้น ก็เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ศึกษาดูงานการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จและจัดให้มีการประชุมสมัชชาคณะกรรมการประจำปี ละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะและประสบการณ์การทำงานร่วมกัน

6) จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานงานคณะกรรมการสถานศึกษากำกับดูแลติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด การจัดให้ทีมงานของสำนักงาน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานงานคณะกรรมการสถานศึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่โรงเรียนต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาแก้ไขปัญหา ให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ประสบปัญหา การดำเนินงานรวมทั้งทำหน้าที่ประเมินคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อยกย่องให้เกียรติและให้รางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7) พิจารณาให้สวัสดิการบริการและสิทธิพิเศษแก่คณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากยกย่องให้เกียรติในฐานะที่เป็นผู้เสียสละทางการศึกษา เนื่องจากเป็นการทำงานในลักษณะอาสาสมัคร ไม่มีรายได้ตอบแทนเพื่อสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ควรมีการพิจารณาให้สวัสดิการ บริการ และสิทธิพิเศษแก่คณะกรรมการสถานศึกษา เช่น การรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เบี้ยประชุม การได้รับสิทธิการเข้าเรียนของบุตรหลาน เป็นต้น ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการมีความคิดเห็นแตกต่างจากคณาจารย์ในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ อาจเป็นเพราะชุมชนบางกลุ่มห่วงผลประโยชน์ของตนมากเกินไป จนไม่สนใจความถูกต้องและผลกระทบที่ตามมาคณะกรรมการยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ต่างจังหวัด การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (ข้อมูลจากปัญหาและอุปสรรค) นอกจากนั้นโครงการบริหารจัดการ การศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน เป็นโครงการใหม่สำหรับชุมชน จึงทำให้คณะกรรมการยังไม่เข้าใจในด้านการวางแผน การกำหนดยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการดำเนินงานเท่าที่ควร สอดคล้องกับ โจนส์ (ถวิล อนันตพงษ์. 2544 : 27) พบว่าการวางแผนงานในการกำหนดโครงการเพื่อนำทรัพยากร จากทุกส่วนของชุมชนมาร่วมกันพัฒนาการศึกษา เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด และกระบวนการบริหารมีความสำคัญต่อการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาของชุมชน ดังนั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร เน้นหนักในการสร้างความรู้ความเข้าใจกับคณะกรรมการที่เป็นผู้นำชุมชนและผู้ปกครองอย่างละเอียด และต่อเนื่องจึงจะทำให้การบริหารโครงการบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จุดประสงค์ที่ 2 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพและสามารถสร้างรายได้ จากกิจกรรมระหว่างเรียน จากการประเมินโดยใช้แบบวัดทักษะปฏิบัติงานนักเรียนและการสังเกตอยู่ใน ระดับมาก ยกเว้นนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 มาตรา 78 กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินการ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุ กรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ค้ำครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสใน การประกอบอาชีพของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญา ไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริการ และการประกอบอาชีพ ส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครอง คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจน ควบคุมและกำจัดการมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษา เป็นรากฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2553 มาตรา 23 จนถึงปัจจุบันได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณภาพกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และ เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่ เปลี่ยนแปลง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญการจัดการศึกษาต้องเน้น การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข แต่ในปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนที่เรียนจบการศึกษา ภาคบังคับและชั้นพื้นฐาน ที่ผู้เรียนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองในการสร้างอาชีพและเพิ่มพูนรายได้ ให้กับตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ คาน มุงคุณ (2551 : 77-79) พบว่าแนวทางที่เหมาะสม ในการดำเนินโครงการฝึกอาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนสุทธสิริโสภา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 2 มี 2 ด้านคือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ โดยด้านปัจจัยนำเข้า ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้โครงการอย่างเหมาะสม ชุมชนองค์กรบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการตามโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนหรือ คณะทำงานควรกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำโครงการให้ชัดเจน ครูที่ปรึกษา

โครงการต้องมีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานอาชีพและการทำกิจกรรมกลุ่มแก่นักเรียน ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ควรมีบุคคลภายนอกเช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในโครงการ ควรมีสถานประกอบการในชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้นักเรียนใช้ฝึกและศึกษา ผู้ปกครองควรให้การสนับสนุนนักเรียนทำโครงการ มีตลาดสำหรับนักเรียนนำผลผลิตไปจำหน่ายและโรงเรียนควรจัดให้มีเอกสารแนะนำโครงการและแบบฟอร์มต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ ควรให้นักเรียนมีการร่วมลงทุนด้วยเงินของตนเองและรวมกับค่าวัสดุฝึกที่ได้รับจัดสรรจากเงินอุดหนุนของโรงเรียน ส่วนด้านกระบวนการควรมีการแต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการและครูที่ปรึกษาโครงการ ครูที่ปรึกษาโครงการควรมีปฏิทินการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ชัดเจน ชุมชนองค์กรบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการตามโครงการ ควรมีการพิจารณาอนุมัติโครงการและอนุมัติงบประมาณจากรายหัวค่าวัสดุฝึกแก่โครงการอย่างพอเพียง กำหนดให้สมาชิกในกลุ่มมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมทุกคน โรงเรียนควรมีการเปิดรายวิชาเลือกที่เอื้อต่อโครงการหรือกิจกรรมการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ มีการจัดกลุ่มสนใจ เปิดโอกาสให้ปฏิบัติหลาย ๆ อาชีพหรือหลากหลายกิจกรรม มอบหมายให้นักเรียนได้ลงมือทำงานตามที่ได้แบ่งงานกันอย่างมุ่งมั่นจนสำเร็จ จัดคาบว่างหรือคาบกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการและกลุ่มนักเรียนควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับครูที่ปรึกษาโครงการอย่างสม่ำเสมอ โดยครูที่ปรึกษาคอยกำกับ นิเทศ ติดตามผลให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งปัญหาพบว่า งบประมาณที่สนับสนุนสำหรับจัดเตรียมด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและจริงจังจากหน่วยงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่สมบูรณ์และต่อเนื่อง การทำงานเป็นทีมยังขาดประสิทธิภาพ ความคิดเห็นของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบคือ ผู้ปกครองนักเรียนไปทำงานต่างถิ่น ต่างจังหวัด นักเรียนอาศัยอยู่กับตายาย ชุมชนบางกลุ่มห่วงผลประโยชน์ของตนมากเกินไป ส่วนข้อเสนอแนะที่พบว่า ควรเพิ่มงบประมาณที่สนับสนุนสำหรับการดำเนินงานโครงการอย่างเพียงพอ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอเพื่อหารูปแบบในการดำเนินการและผู้ปฏิบัติได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โครงการนี้เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นโครงการที่สามารถส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความสนใจหรือความถนัดของนักเรียน เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงสามารถนำไปประกอบอาชีพหรือทำเป็นงานอดิเรกที่ก่อให้เกิดรายได้และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 บุคลากรในโรงเรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนและตระหนักถึงการดำเนินงานโครงการตรงกัน โรงเรียนจึงควรจัดอบรมให้ความรู้ โดยเฉพาะครูที่เป็นกรรมการจะต้องได้รับทั้งภาคความรู้ ภาคปฏิบัติในการดำเนินงาน

1.3 คณะกรรมการควรเป็นแกนนำในการดำเนินงาน และพัฒนางานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ควรสร้างความเข้าใจ และความตระหนักให้ชุมชนได้รับทราบและเข้าใจถึงจุดประสงค์การดำเนินงาน

1.4 โรงเรียนและชุมชนควรร่วมมือกันดำเนินงานโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน โดยการกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาร่วมกันแก้ไขให้งานสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ร่วมประเมินผลการดำเนินงานและเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานงานร่วมกับครูผู้รับผิดชอบโครงการคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อจัดหาและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้ได้รับการพัฒนายิ่งขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน ในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพปัจจัยสำคัญ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการต่อไป

2.3 การศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามโครงการบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง

2.4 ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการให้ความสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานโครงการ โดยการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ : สร้างเศรษฐกิจไทยสู่เศรษฐกิจโลก.

กรุงเทพฯ : ชุมชนมสกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

คาน มงคุณ. การประเมินโครงการฝึกอาชีพ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนสุทธสิริโสภา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.

ถวิล อนันตพงษ์. การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา :

มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.

เมธี ดิษฐ์ศักดิ์. การประเมินโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บริบท 5

จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สมคิด พรหมจ้อย. เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์, 2552.